

Notulen concept

Buitengewone vergadering van Provinciale Staten van Noord-Holland

5

Datum	:	18 april 2019
Voorzitter	:	dhr. A.Th.H. van Dijk
Griffier	:	mw. K. Bolt
Contactpersoon griffie	:	mw. V. Mulder statengriffie@noord-holland.nl

Aanwezig: Mw. R. Alberts-Oosterbaan (SP), mw. I.A. Bezaan (PVV), dhr. M.T. Cardol (GL), dhr. J.J. Carton (PvdA), dhr. R.J. Dekker (FvD), dhr. J. Dessing (FvD), mw. S.S. Doevendans (PvdA), dhr. J.W. Dulfer (GL), mw. A. Er (GL), dhr. G.E.E. Everduim (DENK), mw. A. Gielen (GL), dhr. J.P.H.M. van Gilse (VVD), dhr. J. Gringhuis (GL), dhr. D.G. Heijnen (CDA), dhr. J.P. Hollebeek (PvdD), dhr. W. Hoogervorst (SP), mw. J.F.L. Kaamer van Hoegee (VVD), dhr. E.B. Kanik (D66), mw. A.C. Kapitein (D66), dhr. N. Kaptheijns (PVV), dhr. M.C.A. Klein (CU), mw. R.P.M. Kocken (GL), dhr. G.H.J. Kohler (FvD), mw. W. Koning-Hoeve (CDA), mw. C.D.M. Kuiper-Kuijpers (CDA), mw. C.R. Larson (VVD), dhr. G.L.J. Leerink (PvdA), dhr. C.J. Loggen (VVD), dhr. E.J. van der Maas (VVD), dhr. I.J.M. Mantel (FvD), mw. M.A.H. van Meerten-Kok (VVD), mw. Z. Pels (GL), mw. E.A.S. Rommel (VVD), dhr. E.M.A. Smaling (SP), mw. W. van Soest (50PLUS/PvdO), dhr. M.C. Steeman (D66), mw. A.J.C.E. Strens (D66), dhr. A. Tekin (PvdA), dhr. K.J. Terwal (VVD), mw. J. Vastenhout (FvD), dhr. L.Hj. Voskuil (PvdA), mw. A.T.B. de Vries (PvdA), mw. N.M. van der Waart (GL), dhr. B.G.P. de Wit (VVD), mw. I. Zaal (D66), dhr. G.R. Zaal (GL), dhr. F.A.S. Zoon (PvdD)

20

Afwezig: dhr. R.J.P. Baljeu (FvD), dhr. D.J. van den Berg (FvD), dhr. J.H.M. Bond (CDA), dhr. M. Deen (PVV), dhr. E.W.J. Jensen (FvD), mw. S. Klaassen (D66), Ines Kostić (PvdD), mw. A. Nanninga (FvD), Gedeputeerden Geldhof en Post

25 Agenda

Paginanummer

1.	Opening en mededelingen	02
2.	Vaststellen agenda en regeling van werkzaamheden	02
3.	Toelichting conclusies en advies informateurs GroenLinks en VVD	02
30 4.	Debat over de conclusie en het advies van de informateurs	03
5.	Sluiting	18

35

1. Opening en mededelingen

De **VOORZITTER**: Dames en heren. Ik open deze buitengewone vergadering en heet iedereen van harte welkom. Ik verzoek iedereen hun mobiele telefoons op stil te zetten. Welkom op deze zomerse avond. U bent hier op uitnodiging van twee partijen, GL en de VVD, om met elkaar het advies van de informateurs te bespreken. Ik wil dan ook een speciaal welkom heten aan de twee informateurs, mevrouw Bromet namens GL en de heer Mooij namens de VVD. Conform artikel 27 van ons Reglement van Orde kunnen PS bepalen dat anderen dan in de vergadering aanwezige PS-leden kunnen deelnemen aan de beraadslagingen. Ik ga ervan uit dat u instemt met het feit dat beide informateurs straks even het woord voeren. Dank u wel. Bericht van verhindering is ontvangen van gedeputeerden Post, Bond, Geldhof, dhr. Baljeu (FvD), dhr. Van den Berg (FvD), dhr. Deen (PVV), dhr. Jensen (FvD), mw. Klaassen (D66), Ines Kostić (PvdD) en mw. Nanninga (FvD).

2. Vaststelling agenda en regeling van werkzaamheden

De **VOORZITTER**: Als het goed is, dan heeft u allemaal een overzicht ontvangen van de aandachtspunten bij de Statenvergadering op verzoek van een aantal nieuwe Statenleden, nog even in het kort de mores van deze vergadering, het indienen van de presentielijst en het woord voeren. Als daar vragen over zijn, dan kunt u daar straks nog even op terugkomen. Op grond van artikel 18 van het Reglement van Orde dient voor aanvang van de vergadering door het lot bepaald te worden met welk Statenlid een hoofdelijke stemming dient aan te vangen, waarna deze stemming verder plaatsvindt op volgorde van binnenkomst. De primus voor de huidige vergadering is nummer 6, mevrouw Er (GL). Zijn er nog opmerkingen over de agenda? Nee, dan is die ongewijzigd vastgesteld.

3. Toelichting conclusie en advies informateurs GroenLinks en VVD

De **VOORZITTER**: Ik geef als eerste het woord aan mevrouw Bromet, informateur namens GL.

Mevrouw **BROMET**: Voorzitter. Hartelijk dank dat wij hier even aanwezig kunnen zijn. Allereerst ook dank aan de fracties VVD en GL dat zij ons het vertrouwen geschonken hebben om als informateur te werk te gaan, wij hebben dat met veel plezier gedaan. Wij waren collega's zes jaar geleden toen ik gemeenteraadslid was in de gemeente Waterland en de heer Mooij burgemeester. Wij hadden toen al een goede verhouding en die heeft zich voortgezet in de goede gesprekken. Wij hebben met alle fracties gesproken en dat was een waar genoegen. Ik vond zelf heel mooi om te zien, elke fractie had zijn eigen verhaal en speerpunten en eigen cultuur en zo hoort het ook in een democratie. Er was ook geen enkel onaangenaam gesprek, dus iedereen bedankt voor de fijne gesprekken. Na alle gesprekken hebben wij besloten om GL en de VVD samen aan tafel te zetten. Er zijn twee gesprekken geweest tussen die twee fracties en vervolgens hebben wij gesproken met GL en CDA in gezamenlijkheid en ten slotte nog een gesprek met alleen GL. Daaruit is ons advies voortgekomen. Intussen hebben wij ook met onze voorganger, informateur van FvD gesproken, dat was ook een zeer prettig gesprek waarvan wij veel van wat hij zij,

80 herkennen, omdat wij toen de gesprekken ook al gevoerd hadden. Hij stelde het erg op prijs dat wij contact met hem hadden. Ons advies is om formatiegesprekken te gaan voeren met GL, VVD, PvdA en D66. Mijn collega Mooij wil graag nog iets zeggen over een aspect in de gesprekken dat prominent naar voren kwam en dat was de sfeer in de Staten en de verhouding tussen coalitie en oppositie.

85

De heer **MOOIJ**: Voorzitter, mevrouw Bromet zei het al. Wij hebben gesprekken gevoerd met alle fracties en daaruit kwamen zeer verschillende punten naar voren. Heel opvallend was voor ons dat er een thema was dat bijna door iedereen van u naar voren is gebracht op de een of andere manier en dat gaat over de wijze waarop GS en PS met elkaar om zouden moeten gaan en ook hoe de PS-leden onderling met elkaar om zouden moeten gaan. Wij konden natuurlijk niet helemaal zien waar dat vandaan kwam, maar ik neem aan dat dat ervaringen van u uit het verleden geweest zijn en u heeft te kennen gegeven dat u dat op een andere manier wilt. Voor zover wij hebben begrepen, gaat het er vooral om dat de wens wordt uitgesproken dat als er een coalitieprogramma is en u weet dat allemaal, dan hebben de coalitiepartijen vaak de neiging om zich daar strikt aan te houden en elke millimeter afwijking als een inbreuk daarop te beschouwen en als een gebrek aan onderling vertrouwen, maar bij een heleboel punten waarmee u in de komende vier jaar geconfronteerd zult worden en waar u nu niks over zegt in het coalitieprogramma of over andere zaken die er wel in staan maar een andere wending kunnen krijgen, zou dat heel slecht kunnen zijn voor het vinden van oplossingen. Het pleidooi van velen van u was om daar in de toekomst op een andere manier mee om te gaan. Dat betekent in onze ogen dat u meteen aan het begin van deze zittingsperiode met elkaar in overleg moet hoe u dat dan wilt gaan doen, want u zult daar wel afspraken over moeten maken en ook met het college van GS, want die spelen daar ook een belangrijke rol in. Hoe dat precies moet, is aan u, maar gezien het feit dat bijna iedereen van u dat naar voren heeft gebracht, mag je ervan uitgaan dat er voldoende basis van onderling vertrouwen is om hier iets van te maken. Ik zeg er wel onmiddellijk uit enige ervaring bij – maar daar zal ik u verder niet mee lastig vallen – dat het wel zo is dat er straks een college zit op basis van een programma dat zij ook wil uitvoeren en dat is logisch en dat zal in een aantal gevallen niet overeenkomen met gedachten van partijen die niet in de coalitie zitten, dus met tegenstellingen zult u ongetwijfeld geconfronteerd blijven, maar dat is politiek en dat verwachten uw kiezers waarschijnlijk ook wel, maar er valt heel veel op een aantal zaken samen te werken, te overleggen, te kijken of je tot gezamenlijke voorstellen kunt komen en dat tot uitdrukking laten brengen in het debat en vooral in de besluiten die u neemt. Nogmaals, wij herkennen dat bij iedereen. Ook het college van GS zal er in mijn ogen intern over moeten praten over hoe zij daarmee om willen gaan, dat vraagt ook iets van de gedeputeerden op dit terrein. Als u dat meteen aan het begin doet, dan heeft u duidelijkheid naar elkaar en wat het allerbelangrijkste is dat u elkaar duidelijk maakt dat u hier iets mee wilt gaan doen. Dat zal toch een behoorlijke basis van onderling vertrouwen kunnen scheppen, waarbij de verschillen politiek gezien steeds naar voren gebracht zullen worden, maar daar lijkt mij niks mis mee. Dat hebben wij uit de gesprekken gehaald, dat was breed aanwezig.

120

4. Debat over de conclusie en het advies van de informateurs

De **VOORZITTER**: De informateurs nemen niet deel aan dit debat, die hebben alleen gesproken bij agendapunt 3. Als eerste het woord aan mevrouw Pels (GL). Er zijn geen spreektijden, maar ik wil u verzoeken te proberen dit debat binnen een uur af te ronden.

Mevrouw **PELS** (GL): Voorzitter, allereerst wil ik namens mijn fractie beide informateurs hartelijk danken voor hun werk. Jullie waren vriendelijk, streng, onze grootste steun en tegelijkertijd onze grootste criticus. Dank voor al die rollen. Vandaag bespreken wij met elkaar het advies van de informateurs. Zoals gesteld in de uitnodiging, zullen wij een toelichting geven op het proces en kunnen wij straks eventuele vragen beantwoorden. Wij zijn het proces begonnen nadat de informatiefase van FvD was afgerond. Wij hebben toen de VVD uitgenodigd om ook een informateur te leveren om gezamenlijk te onderzoeken of de verschillen overbrugbaar zouden zijn en of er een meerderheidscoalitie gevormd zou kunnen worden. De partijen kregen de opdracht een brief te sturen aan de informateur en bijna alle partijen hebben die naar de informateurs gestuurd. Een eerste stap in de informatiefase en doordat de brieven openbaar zijn, gaf dat eenieder die wilde weten wat de inzet van de partijen is, de kans om mee te lezen. Deze brieven zijn niet alleen belangrijk voor de informatiefase, maar ook voor de formatie en hoe wij de komende jaren met elkaar willen werken. Vele partijen gaven in hun brief aan dat de bestuurscultuur moet veranderen. Er is een breed gedragen wens om de relatie tussen oppositie en coalitie te verbeteren. Deze wens wordt gedeeld door GL en is bepalend geweest voor onze inzet in de informatiefase. Er zijn meerdere coalities verkend maar voor GL stond voorop dat wij niet wilden aanschuiven bij de huidige coalitie. Dat zou niet passen bij de veranderingen die wij voor ogen hebben. Wij willen inzetten op een nieuwe bestuurscultuur met een coalitie met de ogen gericht op de toekomst en lef om de grote uitdagingen aan te gaan. Wij zien dit terug in de voorgestelde coalitie. De afgelopen week hebben wij veel met de VVD gesproken over de programmatische verschillen. Wij zien beiden dat samenwerking vraagt om vernieuwing. Wij zullen samen op zoek moeten naar nieuwe oplossingen die passen bij de tijdgeest. Wij hebben het vertrouwen opgebouwd dat ons dit gaat lukken. Wij zien voor alle partijen daarnaast de opdracht om de polarisatie te bestrijden en ik hoop dat wij daar met deze twee partijen een rol in kunnen spelen. Door samen te gaan formeren hebben wij naar ons idee deze handschoen opgepakt. Dit kunnen wij echter niet alleen en daarom nodig ik alle partijen uit om hierin met ons samen te werken. GL zou graag zien dat alle partijen een rol krijgen in de formatie en er daarnaast een gezamenlijk gesprek plaatsvindt over de bestuurscultuur en hoe wij in PS met elkaar om willen gaan. Wij gaan de volgende stap zetten. GL heeft Laura Bromet gevraagd als formateur. Laura heeft zich als informateur absoluut bewezen en wij zijn blij en dankbaar dat zij ook als formateur beschikbaar is. Wij zullen zo via een motie haar voordracht in stemming brengen. Bij de aankondiging van dit debat hebben wij partijen gevraagd om ook input te leveren voor het formatieproces, dank aan alle partijen die dat hebben gedaan. Jullie input vind je terug in de bijlage van de motie. GL wil graag de volgende aandachtspunten voor de formatie meegeven. Als eerste, zorg voor een heldere communicatielijns tijdens de formatie, waar wordt over gecommuniceerd en wanneer. Twee, betrek alle partijen in de formatie. Drie, betrek het maatschappelijk middenveld, bedrijven en gemeenten bij het zoeken naar vernieuwende oplossingen voor de grote opgaven waar wij voor staan. Vier, verken of het mogelijk is om vanuit onze ervaringen met 'Jouw Noord-Holland' ook burgers te betrekken bij de formatie en vijf, zorg

voor een akkoord op hoofdlijnen waar dat kan, zodat wij ruimte laten voor toekomstige ontwikkelingen en debat. Wij kijken uit naar deze mooie volgende stap. De titel van ons verkiezingsprogramma blijkt een toepasselijke naam te hebben gehad: Samen voor verandering. Wij zien uit naar de samenwerking met jullie allemaal en daarom vroegen wij alle partijen of zij de motie mede wilden indienen. Wij zijn heel erg blij dat de CU daarop is ingegaan en wij denken ook dat dit de start is van iets moois. Wij hopen elkaar daar vaker in te vinden. Ik sluit af met het indienen van de motie.

Motie 20/18-04-2019

Start formatie 2019-2023

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 18 april 2019

Constaterende dat:

- *De informateurs Laura Bromet en Cornelis Mooij alle fracties hebben uitgenodigd om hun wensen over de vorming van een nieuwe coalitie per brief met hen te delen;*
- *Zij met alle lijsttrekkers gesproken hebben;*
- *Zij op basis van de brieven en de gesprekken concluderen dat verdere formatiegesprekken tussen GL, VVD, D66 en PvdA goede kansen kunnen bieden op een coalitie die kan rekenen op voldoende draagvlak in Provinciale Staten.*

Voorts overwegende dat:

De informateurs concluderen dat er een breed gedeeld gevoel bestaat dat in een nieuwe collegeperiode de samenwerking tussen coalitie en oppositie zou moeten worden verbeterd.

Besluiten:

- *De inhoud van het advies van de informateurs over te nemen*
- *Laura Bromet als formateur aan te wijzen met als opdracht de vorming van een college bestaande uit GL, VVD, D66 en PvdA*

En geeft de formateur in overweging:

het proces vorm te geven met inachtneming van de wensen van de verschillende partijen, geschetst in bijlage 1 en om voor de start van de formatie hierover aan PS te communiceren

en gaan over tot de orde van de dag.

Fracties GL, VVD, D66, PvdA, CU

De **VOORZITTER**: De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter, ik wil GL feliciteren met de eerste stap in een overwegend linkse coalitie, maar ik heb een vraag voor mevrouw Pels of ik haar ook met iets anders mag feliciteren. Tijdens de campagne was mevrouw Pels bij mijn weten de enige lijsttrekker die een breekpunt heeft geformuleerd voor de coalitie. Zij zei, mijn partij doet niet mee als wij niet

210 honderd extra windmolens in Noord-Holland mogen plaatsen. Mag ik u ook feliciteren met dat resultaat?

Mevrouw **PELS** (GL): Volgens mij was het breekpunt dat wij niet zouden aanschuiven bij een coalitie die de regels die er waren, in stand zou houden en dat klopt nog steeds.

215 De heer **HEIJNEN** (CDA): U heeft in dat kader in het Parool heel duidelijk gesproken over honderd extra windmolens, maar ik beluister nu dat honderd extra windmolens voor u geen breekpunt zijn, het mogen er ook tien extra zijn, zodra er maar een paar meer bijkomen.

220 Mevrouw **PELS** (GL): Volgens mij weet de heer Heijnen net als ik dat wij een nieuwe Rijksopgave gaan krijgen en daaruit gaan wij horen hoeveel er precies moeten komen in Noord-Holland. Wij hebben beiden de technische briefing gezien en weten ongeveer hoeveel er dat zijn.

225 De heer **HEIJNEN** (CDA): Dat is toch te gemakkelijk. Wij weten nog niet wat er uit die Rijksopgave komt en daar wordt binnen het kabinet nog intensief over gesproken. De provincies zijn nu aan zet, die formeren nu en ik vraag u nu, want u heeft daar een breekpunt over geformuleerd, dat is iets anders dan wat andere partijen zeiden, wij vinden het een zwaarwegend punt. Geldt nog steeds voor u die honderd windmolens als breekpunt of als doel of zegt u, het mogen er ook tien zijn zolang het beleid maar wijzigt?

230 Mevrouw **PELS** (GL): Er zit wel een verschil tussen breekpunt en doel. Ik heb net al gezegd dat wij geformuleerd hadden als breekpunt en natuurlijk heeft GL als doel om zoveel mogelijk duurzame energie op te gaan wekken op plekken waar dat kan. Natuurlijk hebben wij dat als doel, dat verandert niet, wij gaan nu niet in een keer ons verkiezingsprogramma loslaten.

235 De heer **SMALING** (SP): Ook felicitaties aan GL voor het open proces, dat waarderen wij zeer, maar ik heb ook de vraag, wij hebben elkaar veel gezien in de aanloop naar de verkiezingen, campagnebijeenkomsten. Als twee partijen elkaar daar stonden te bekampen, dan was het wel GL en de VVD. Is twee keer lunchen met de heer Loggen voldoende om helemaal in te binden?

240 Mevrouw **PELS** (GL): Nee, was het maar zo gemakkelijk geweest. Ik vind het bijna jammer dat wij geen opnames hebben van de gesprekken die wij hebben gevoerd, want die waren alles behalve gemakkelijk en daarom heb ik het ook geformuleerd, het gaat om vertrouwen, het vertrouwen in dat wij het samen gaan proberen en die handschoen oppakken om tot nieuwe oplossingen te komen, want wij weten allebei dat er hele grote verschillen zijn. Was het maar twee keer lunchen,
245 daar hebben wij een avond, een dag, nog een avond, het was echt niet zo erg simpel en het waren hele moeilijke gesprekken.

250 De heer **SMALING** (SP): GL had een alternatieve mogelijkheid, wel complexer, daar zijn wij het wel over eens denk ik, maar u loopt toch ook een risico. Wij hebben landelijk ook gezien hoe de PvdA zich door de VVD de kaas van het brood heeft laten eten. Straks wordt u met drie windmolens afgescheept en wordt de A8/A9 verbinding gewoon aangelegd, dat ziet u toch ook wel in?

Mevrouw **PELS** (GL): Ik vind dat eigenlijk wel een mooie opdracht en ik denk dat GL er klaar voor is om stevig te onderhandelen.

255

De heer **SMALING** (SP): Daar wens ik u veel succes bij.

Mevrouw **PELS** (GL): Dank u wel.

260

De heer **LOGGEN** (VVD): Voorzitter, ik dacht, laat ik in het kader van de verandering eens beginnen met een vernieuwing, ik doe het op het tablet, ik hoop dat het allemaal goed gaat. Ik heb nog 67%, ik denk dat ik binnen mijn spreektijd blijf. Na een voor Noord-Holland lang informatieproces ligt er nu een verslag van twee informateurs die op basis van hun verkenningen tot het oordeel zijn gekomen dat een coalitie van GL, VVD, D66 en PvdA op dit ogenblik de meeste kans van slagen lijkt te hebben, maar alvorens daar verder over te gaan, wil ik even terug naar de verkiezingsuitslag van 20 maart jl. De Noord-Hollandse kiezer heeft wederom voor vier jaar zijn vertrouwen gegeven aan de politieke partij van zijn of haar voorkeur. Groot vertrouwen geeft ook een grote verantwoordelijkheid en dat is een onlosmakelijke wederkerigheid. De VVD is zich daar terdege van bewust. Wij waren en zijn nog steeds van mening dat de twee grote winnaars van de verkiezingen, FvD en GL, samen het voortouw hadden moeten nemen om diepgaand en serieus te verkennen of een samenwerking mogelijk was. Het is jammer om te moeten constateren dat de meest voor de hand liggende combinatie die ook het meest recht gedaan zou hebben aan de verkiezingsuitslag, na een allerbelabberdste informatieronde al gelijk onmogelijk werd geacht. De toenmalige informateur, de heer Smits, heeft volkomen broddelwerk afgeleverd en heeft daarnaast laten zien dat hij niet over de juiste politiek ontwikkelde antenne beschikte. Een maand na de verkiezingen benoemen wij vanavond een formateur en zoals gezegd, voor Noord-Holland een ongekend lange periode van informeren is daaraan voorafgegaan. Ik wil namens mijn fractie de twee informateurs, mevrouw Bromet en de heer Mooij, bedanken voor al het werk dat zij de afgelopen weken hebben gedaan. Zij zijn erin geslaagd om de VVD en GL niet alleen met elkaar aan tafel te laten zitten, maar ook beide partijen op basis van argumenten en inhoud diepgaande gesprekken met elkaar te laten voeren en dat was deels in het bijzijn van informateurs, maar ook deels gewoon bilateraal, omdat daar best nog wel wat werk te verzetten was en mevrouw Pels heeft daar zojuist al een weerslag van gegeven. Dat was geen gemakkelijke opgave. Partijen die het de afgelopen vier jaar hartgrondig met elkaar oneens waren over bepaalde onderwerpen en tijdens de campagne geregeld ook met elkaar in aanvaring kwamen, moeten nu samen de kar gaan trekken. De VVD zal de formatiegesprekken constructief ingaan met als doel een goed en werkbaar coalitieakkoord te sluiten waar vele partijen zich in zullen herkennen maar ook onmiskenbaar een duidelijke VVD-signatuur zal hebben. Hoewel er nog voldoende onderwerpen zijn die overbrugd moeten worden, loopt de VVD niet weg voor haar verantwoordelijkheid die de kiezer haar op 20 maart heeft gegeven. Ik dank u wel.

265

270

275

280

285

290

De heer **ZOON** (PvdD): Voorzitter, ik dacht dat de heer Loggen langer bezig zou zijn met zijn toespraak. Jullie hebben moeilijke gesprekken gehad, hoorden wij zojuist al en dan vragen wij

295 ons toch af, dan hebben jullie vast verder zitten denken over hoe het gaat. Dan vraag ik mij af, zijn jullie nou ook aan het nadenken over of het een middeling wordt van bepaalde thema's of dat jullie bepaalde onderwerpen gaan uitruilen. Als voorbeeld, gaan het windmolens voor wegen worden of worden er gewoon minder windmolens en minder wegen aangelegd? Kunt u daar iets meer duidelijkheid over geven?

300

De heer **LOGGEN** (VVD): Dat kan ik niet, omdat wij dat niet besproken hebben. Wij hebben getracht om te kijken of er vruchtbare aarde te kweken was waarop wij gesprekken kunnen gaan voeren en gaan onderhandelen, want het zou best wel aanmatigend zijn als wij twee partijen gaan uitnodigen als GL en de VVD dat die al zaken met elkaar besproken en uitgeruild hebben. 305 Zo werkt dat niet, misschien dat u ooit nog eens een keer gaat meemaken hoe dat werkt, maar zo niet.

310

De heer **ZOON** (PvdD): Nou begin ik het echt jammer te vinden dat er geen opnames zijn gemaakt, want dan ben ik toch benieuwd naar waar jullie het wel over gehad hebben als jullie het niet over inhoudelijke thema's hebben gehad, hoe die opgelost zouden kunnen worden in Noord-Holland. Waren het alleen koetjes en kalfjes?

315

De heer **LOGGEN** (VVD): Dat is de beroemde vraag van u en de weet van ons en daar zal het voorlopig even bij blijven. U zult het resultaat uiteindelijk terugvinden in een al dan niet te sluiten coalitieakkoord tussen deze vier partijen die op voordracht van de informateurs aan tafel gaan met elkaar.

320

De heer **ZOON** (PvdD): Nou had ik juist gehoopt dat wij een open debat zouden hebben, waarin iedereen ging vertellen waar zij het over hebben en wat hun standpunten en visies zijn en nou begrijp ik toch weer dat er enige beslotenheid gaat plaatsvinden. Begrijp ik dat verkeerd?

325

De heer **LOGGEN** (VVD): Zoals gebruikelijk begrijpt u dat verkeerd. Voor alles is een tijd en plaats en op dit ogenblik is het niet de tijd en plaats om over de inhoud van die gesprekken waar het gaat om het kweken van vertrouwen, nu volstreekte openheid te geven terwijl wij nog een lange weg te gaan hebben met onderhandelen.

330

De heer **ZOON** (PvdD): Voorzitter. Wij willen graag mevrouw Bromet en de heer Mooij hartelijk danken voor het fijne gesprek dat wij hebben gehad, waarin wij onder andere zijn ingegaan op het bestuurlijke vertrouwen dat wij hebben in GL en VVD, maar ook het vertrouwen dat wij hebben in de andere fracties in PS. De conclusie die de formateurs trekken dat GL, VVD, D66 en PvdA goede kansen bieden op een coalitie, zien wij niet als enige optie en wij hadden ook graag andere opties verder willen verkennen, mede omdat wij natuurlijk wel zagen omdat er een kloof was in de coalitie en oppositie in de afgelopen periode. Op dat punt vraag ik mij af of er niet een beeld geschapen zou kunnen worden van waarbij de oude coalitie, waarbij CDA uitgeruild wordt voor GL en dat wij kunnen verwachten dat de helft van de gedeputeerden blijft zitten. Dat is erg negatief gedacht want aan de andere kant zou je ook kunnen zeggen dat er een frisse wind komt te waaien binnen GS, waarvan een aantal gedeputeerden niet terugkeert en een aantal wel en 335

waarvan ik moet toegeven dat wij de afgelopen jaren met sommigen erg prettig hebben kunnen samenwerken. U zult niet verrast zijn dat wij het ook niet vervelend vinden dat GL in plaats van
 340 het CDA in de coalitie komt te zitten. De handschoen tot beter samenwerken pakken wij graag op en wij zijn zeer verheugd dat wij input mochten geven aan de motie en dat die als bijlage toegevoegd zit, waarden wij zeer. Wij dienen de motie niet mede in, want zoals ik al zei, wij hadden andere coalities ook graag een kans willen geven. Toch de informateur, mevrouw Bromet, zien wij als een zeer geschikte kandidaat en die ondersteunen wij graag. Wij zullen dan ook
 345 inderdaad met de kanttekeningen die wij hebben, de motie steunen. In de bijlage bij de motie spreekt een aantal fracties over dat het maatschappelijk middenveld goed betrokken moet worden bij het coalitieakkoord. Op dat punt zouden wij een kanttekening willen maken, want ik zou graag het maatschappelijke middenveld bij de commissies en de Staten willen betrekken en niet bij het coalitieakkoord. Ik denk dat het heel belangrijk is dat wij als hele Staten een goed
 350 gesprek met het middenveld voeren en niet alleen als coalitie. Verder willen wij GL veel wijsheid wensen en de oproep om vast te houden aan hun idealen.

De heer **TEKIN** (PvdA): Voorzitter. Namens mijn fractie heel erg veel dank aan mevrouw Bromet en de heer Mooij. Wij hebben er ook twee prettige gesprekken mee gevoerd. Ik ben heel blij dat
 355 GL en de VVD de handschoen hebben opgepakt. De laatste keer dat ik hier sprak, eindigde ik met de opmerking dat de PvdA vond dat juist deze twee partijen, ook gezien de verkiezingsuitslag, deze handschoen moesten oppakken. Dat hebben ze gedaan, dat heeft wat tijd gekost, maar de PvdA is blij met waar wij nu staan, de stap voorwaarts die is geschetst en die terugkomt in de motie en het advies van beide informateurs. Maar wij zijn er nog niet en ik hoorde dat ook al in
 360 de toespraken van mevrouw Pels en de heer Loggen. De heer Mooij begon terecht over de bestuurscultuur. Daar hebben wij in onze brief en wij vonden het heel bijzonder dat het nu ook in de openbaarheid met Noord-Holland gedeeld kon worden, een aantal punten genoemd, met name de bestuurlijke vernieuwing en de verhoudingen tussen PS onderling en tussen GS en PS. Ik denk dat wij daar allemaal in moeten gaan investeren en wij zijn daartoe bereid. Dat hebben wij
 365 ook in de brief gezet. Dat ziet u ook in de bijlage bij de motie. Het is heel belangrijk en dat sluit aan bij wat de heer Zoon net zei en mevrouw Pels en anderen, dat wij een brede consultatie moeten gaan doen. Of dat nou alleen met de coalitiepartijen moet zijn of dat ook daarbuiten moet zijn, laat ik nog even in het midden. Ik voel voor beide opties wel iets om dat heel breed te gaan doen en daar snel mee te beginnen. Dat ziet u ook in de bijlage bij de motie, om daar niet
 370 al te lang mee te wachten maar aan het begin van het proces het maatschappelijke middenveld, het bedrijfsleven, de gemeenten ook uit te nodigen om te kijken wat hun visie op Noord-Holland is. Inmiddels, en ik ben zeker niet de enige die iedere dag nog steeds e-mails krijgt vanuit het maatschappelijke middenveld of gemeenten, ik weet niet hoe het met u zit, maar die stapel is bij mij al flink opgelopen en het is een uitdaging voor ons allemaal om dat een plek te geven. U
 375 heeft ook in onze brief gelezen dat wij altijd bereid zijn om die bestuursverantwoordelijkheid te nemen en dat doen wij nu ook met wel een duidelijke PvdA-signatuur dat wij die terugzien in een eventueel akkoord.

De heer **SMALING** (SP): Voorzitter, ook namens de SP dank aan de informateurs voor het goede snelle werk. De brief is kort, wat zeggen de Duitsers ook alweer? "In der Beschränkung zeigt sich

der Meister”, maar het is wel een heel kort briefje en het heeft niet dermate veel inhoud dat het misschien een debat zou rechtvaardigen. Daarom heb ik de vraag van, het is wel gezellig om iedereen weer te zien maar wat valt er vanavond al te bespreken? Zeker als GL en de VVD op interrupties eigenlijk niet kunnen aangeven wat er concreet besproken is, wat ik trouwens wel snap. Maar de vraag blijft wel liggen, waarom zijn wij vanavond bij elkaar? Betere bestuurscultuur, coalitie/oppositie, GS/PS straks, natuurlijk, maar daar gaan de informateurs straks natuurlijk niet over, dat zullen wij zelf moeten bewerkstelligen, dus dat hangt ook erg af van hoe het proces vanaf nu tot de werkelijke coalitievorming zal verlopen. Dat zullen wij nauwgezet volgen. Met de aanstelling van mevrouw Bromet als formateur hebben wij geen enkel probleem, integendeel, maar nogmaals, ik zei net al bij de interruptie, ik wil toch GL nog een winstwaarschuwing meegeven. De VVD had geen alternatief op dit moment, GL wel. Ga daar geen spijt van krijgen dat je dat nu laat lopen, dat zie je vaak genoeg. De heer Samsom sprong de avond van de verkiezingen in 2012 al bij de heer Rutte op schoot en zie wat dat bij die partij heeft aangericht. Beste Zita, geachte mevrouw Pels, think twice, maar dat heeft u misschien al gedaan en krijg later geen spijt.

De heer **LOGGEN** (VVD): Zegt u nou dat u graag in een coalitie met de VVD had willen zitten?

De heer **SMALING** (SP): Daar heb ik nog niet over nagedacht, daar zouden wij in ieder geval de heer Wiegel voor nodig hebben, want nota bene in Brabant is dat wel gelukt. Ik sluit niks uit, maar ik geef alleen maar mee dat je wel een paar keer moet denken voordat je een definitief besluit neemt, zeker als je een alternatief hebt waarbij je als GL dichter bij je idealen blijft en de mensen thuis die op GL gestemd hebben, willen misschien liever wat ik nu voorstel dan wat er nu op tafel ligt.

De heer **KLEIN** (CU): Voorzitter. Dan vind je de naam van je partij als enige beoogde oppositiepartij op een motie van alle beoogde coalitiepartijen. Het is wat vreemd, maar ik kom er zo op terug. Ik wil graag eerst ook de informateurs hartelijk danken voor het werk dat zij hebben gedaan en dat wil ik doen voor de informateurs van beide ronden, want ook in de eerste ronde is werk verzet. Wij zijn heel erg blij want het was geen gemakkelijke opdracht die in beide ronden werd gegeven, dat er nu door de informateurs geconcludeerd is dat er goede kansen zijn dat de vervolggesprekken leiden tot een coalitie met draagvlak in de Staten. Wij zijn ook heel blij dat u een ander punt hebt aangestipt, het is al vaker genoemd, de bestuurscultuur en het is natuurlijk aan ons allen om daar handen en voeten aan te geven, dat realiseer ik mij heel goed, maar het is heel goed dat het nu zo duidelijk op tafel ligt. Op basis van het advies hebben wij toch een aantal vragen aan de informateurs, want ik was een beetje verrast door uw opmerking dat wij die vragen niet mogen stellen, want in de brief hebben wij het aanbod gekregen om ook vragen te stellen aan de informateurs. Ik hoop dat zij die zouden kunnen beantwoorden.

De **VOORZITTER**: Dan kijk ik even naar de informateurs. U kunt daarmee instemmen?

De heer **KLEIN** (CU): Goed, dat is heel fijn.

De **VOORZITTER**: De vraag is nog niet gesteld. U weet hem al?

425

Mevrouw **BROMET**: Ik dacht dat ik antwoord ging geven op de vraag of wij vragen wilden beantwoorden en als het mag, wil ik daar iets over zeggen.

De **VOORZITTER**: Zeker, het woord is aan mevrouw Bromet.

430

Mevrouw **BROMET**: Als het gaat over de inhoud van de gesprekken, dan hebben wij afgesproken met alle fracties dat die vertrouwelijk is, dus daar kunnen wij niet zoveel over zeggen. Als het gaat over het proces, dan heb ik dat al toegelicht, dus wij zijn echt bereid vragen te beantwoorden, maar de vraag is of het iets toevoegt.

435

De **VOORZITTER**: Dan gaan wij goed luisteren naar de vragen van de heer Klein.

440

De heer **KLEIN** (CU): Ik denk dat het wel gaat lukken, want naast de vraag om te kijken of de inhoudelijke verschillen te overbruggen waren, is ook een opdracht voor u geweest om te kijken welke robuuste coalities mogelijk zijn, die kunnen rekenen op een breed draagvlak in de Staten. U adviseert gesprekken te gaan voeren met vier partijen en die vier partijen hebben 30 leden in de Staten. Mijn eerste vraag is, vindt u dat een breed draagvlak? En de vervolgvraag is, twee partijen in de coalitie zitten heel erg aan het verschillende einde van het politieke spectrum.

445

Heeft u ook nog overwogen om andere partijen die zich ergens binnen dat spectrum bevinden, vragen mee te gaan doen om een breder draagvlak te kunnen creëren? En zo niet, kunt u dan uitleggen waarom die keuze zo is uitgevallen? Dat zijn mijn vragen aan de informateurs. Dan wil ik nu graag doorgaan met een aantal vragen te stellen aan de fractievoorzitters van de twee grootste partijen in de beoogde coalitie. Wij hebben tijdens de campagne ervaren hoe groot de inhoudelijke verschillen zijn tussen uw beide partijen. Denk bijvoorbeeld aan de verbinding

450

A8/A9, de rol van windmolens in de energietransitie, de bereikbaarheid

455

Haarlemmermeer/Bollenstreek ofwel de Duinpolderweg, de ruimte voor Schiphol, de visie op de toekomst van de landbouw. U heeft ongetwijfeld met elkaar gesproken en u heeft net al iets gezegd over: wij hebben vruchtbare grond gevonden, maar dan ben ik toch wel heel erg benieuwd, hoe denkt u dan deze verschillen te gaan oplossen, want u heeft daar ongetwijfeld de marges verkend. Kunt u daar iets over vertellen, zodat wij kunnen inschatten wat wij de andere partijen die aanschuiven, kunnen meegeven, hoeveel marge hebben die? Onze tweede vraag is, hoe gaat u nu voorkomen dat er slechts grijze compromissen of stand-stills worden afgesproken, want daar ben ik eerlijk gezegd bang voor, dat al die uitdagingen waarvoor wij staan, straks niet aangepakt worden omdat u zover uit elkaar ligt en vanwege het willen besturen, uiteindelijk

460

allemaal compromissen heeft moeten sluiten die ons geen stap verder brengen. Ten slotte willen wij een aantal adviezen meegeven aan de beoogde formateur. GL en de VVD hebben suggesties gevraagd en die hebben wij gegeven. Wij hebben dat geïnterpreteerd als een uitgestoken hand. Ik denk dat je een uitgestoken hand nooit moet weigeren, maar zeker een uitgestoken hand die bedoeld is om samenwerking te initiëren, die moet je aannemen, dus vandaar dat u onze naam op deze motie vindt. Wij denken dat het heel belangrijk is om te voorkomen dat wij straks vage

465

beloftes doen in het coalitieakkoord, maar dat wij echt kunnen baseren op feiten wat er gaat

gebeuren en daarom is ons eerste advies aan de formateur, zorg ervoor dat waar mogelijk een inschatting wordt gemaakt van de te verwachten effecten van beleid en misschien zelfs een doorrekening. Vergelijk dat bijvoorbeeld als het gaat om de energietransitie, met wat wij
470 verwachten wat er in het voorlopige Klimaatakkoord moet gebeuren, voor het programma Mobiliteit zou je kunnen denken aan de effecten op de stikstofdepositie, je zou ook kunnen denken aan de ontwikkeling van de mobiliteit in de verschillende modaliteiten en ook de doorrekening voor het NNN zowel de investeringen als ook de ontwikkelingen in de groei en realisatie van het doel in 2027, dat zou ik heel graag doorgerekend willen zien tot die
475 eindperiode. Verder over de bestuursstijl, maar daar is al heel veel over gezegd. Ik heb nog een specifieke vraag daarover. Wij hebben ook geadviseerd om te streven naar een akkoord op hoofdlijnen en ruimte voor inbreng van de Staten in de komende periode en aan de fractievoorzitters van GL, VVD, D66 en PvdA wil ik dan heel graag vragen of zij die oproep voor een akkoord op hoofdlijnen ondersteunen.

480 De **VOORZITTER**: Mochten andere partijen ook vragen hebben over het proces, dan zullen wij dat in de eerste termijn doen.

De heer **MOOIJ**: Voorzitter, eerst de vraag, is dit nou echt een advies in de richting van een breed
485 college? Daar kunnen wij kort over zijn. Als u kijkt naar het aantal zetels dat deze beoogde coalitie heeft en je zet dat af tegen het totaal, maar dat is een taalkundige kwestie, dan is het niet buitengewoon breed. Het is in ieder geval een voldoende meerderheid, zou ik het willen noemen. Wij hebben met alle fracties gesproken om te kijken waar je op uit zou kunnen komen en dat moet uiteindelijk wel – daar is het de politiek voor – op grond van programma's en wensen die
490 naar voren gebracht worden. Wij hebben niemand van u horen zeggen dat er – met uitzondering wellicht van FvD maar dat herinner ik mij niet helemaal maar ik zie het in de brief staan – geen meerderheidscollege zou moeten komen, dus ik ga ervan uit dat de meesten van u wel vinden dat dat er zou moeten komen. Dan ga je kijken naar hoe reageren fractielijsttrekkers op elkaar, welke punten brengen ze naar voren en op basis daarvan zijn wij tot dit advies gekomen. Het
495 belangrijkste daarin is het volgende. Het is van groot belang want u hebt allemaal aangegeven dat er behoorlijke veranderingen gaan plaatsvinden waar de provincie en het bestuur een belangrijke rol in moeten spelen, dus het is van groot belang dat er een college zit en dat er partijen zijn die dat ondersteunen, dat de wens uitspreken en het vertrouwen aan elkaar geven dat ze daar de vier jaar voor gaan staan. Tegelijkertijd aangeven dat ze dat in goed overleg willen
500 doen, daar hebben we het net over gehad, de cultuur willen veranderen met andere Statenleden en dat ook verlangen van het college van GS. Op die wijze zijn wij tot dit voorstel gekomen, nogmaals op basis van wat u zelf naar voren heeft gebracht en de brieven die u geschreven heeft. Belangrijk is, er is een meerderheidscollege, de beoogde samenhang in dat college moet zo sterk mogelijk zijn en personen moeten het vertrouwen in elkaar uitspreken dat ze die vier jaar vol
505 willen maken. Zo zijn wij tot dit advies gekomen.

De **VOORZITTER**: Het is een debat tussen fracties, aanvullende vragen kunnen gesteld worden aan de informateurs, maar u debatteert onderling, tenzij u een aanvullende vraag heeft, maar niet een debat of interruptie.

510

De heer **KLEIN** (CU): Dan bewaar ik hem voor de tweede termijn.

515

520

525

530

Mevrouw **ZAAL** (D66): Voorzitter. Het is fijn dat wij een nieuwe stap in het proces hebben gemaakt, complimenten aan de informateurs maar vooral aan mevrouw Pels en mijnheer Loggen dat zij de verschillen vooralsnog hebben kunnen overbruggen en samen de verantwoordelijkheid willen nemen. Dat schept vertrouwen voor de toekomst. Het is goed te lezen dat de informateurs adviseren dat deze partijen samen met de PvdA en D66 verder moeten gaan praten om te kijken of er een coalitie kan worden gevormd. D66 ziet veel kansen voor deze coalitie. Links, rechts, midden, conservatief, progressief, ervaren, nieuwe partijen, alles is vertegenwoordigd in deze combinatie en het zijn allemaal partijen die ondanks de verschillen over de wijze waarop, wel allemaal vinden dat er wat gedaan moet worden aan de belangrijke uitdagingen waar de provincie voor staat. Ook geeft deze combinatie voldoende meerderheid met vier partijen. D66 zal zich de komende tijd vol inzetten om deze combinatie te laten slagen. Wij zullen als middenpartij de verbinding zoeken tussen links en rechts, economie en ecologie, duurzaamheid en vooruitgang. Wij zullen openstaan voor suggesties uit de samenleving en uiteraard voor voorstellen van PS, niet alleen tijdens de onderhandelingen maar ook daarna. Het is goed om de maatschappelijke partijen te betrekken bij de onderhandelingen maar ook met elkaar af te spreken dat wij dat de komende vier jaar zullen doen. Ook staat D66 uiteraard positief ten aanzien van het voorstel om een gesprek te voeren over hoe wij hier de komende vier jaar met elkaar omgaan, want D66 streeft naar een akkoord waarin toch wel een niet vrijblijvende stevige koers wordt uitgezet op de uitdagingen waar de provincie voor staat, maar dat ook ruimte geeft voor maatschappelijke ontwikkelingen, innovatie en input van PS. Ons verkiezingsprogramma heette 'Kiezen voor de toekomst' en ik geloof wel in een mooie toekomst voor Noord-Holland met deze combinatie.

535

540

545

550

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter. De balans is zoek, dat gevoel overheerst na het lezen van het advies van deze informateurs, die ik overigens dank voor hun werk en voor de goede gesprekken die wij met hen hebben gehad. Bij de laatste verkiezingen haalden partijen van het midden tot rechts 26 zetels en partijen van het midden tot links 29. Het is nagenoeg gelijk verdeeld, zelfs meer gelijk verdeeld dan in de vorige Statenperiode. Bij de vier partijen die nu gaan onderhandelen, is echter niets terug te zien van wat lijkt op een weerspiegeling van de verkiezingsuitslag. Van de 30 zetels zijn er 21 duidelijk links georiënteerd. Er doet slechts één partij mee aan de rechterkant. Wij feliciteren GL met deze eerste overwinning bij de vorming van het door hen gewenste linkse college. Dat baart ons zorgen, want een van de belangrijkste onderwerpen in de komende vier jaar is de omgevingsverordening. De sturingsfilosofie van de omgevingsvisie is 'lokaal wat kan en regionaal wat moet'. Geen provinciale doelen meer, maar gezamenlijke doelen die per regio kunnen verschillen. Nu zien wij dat GL hofleverancier is van Amsterdamse Statenleden, 7 uit 9. Een links college onder leiding van GL Amsterdam is nu het voorland voor de hele provincie. Gaat GL Amsterdam straks ook bepalen hoe het landschap er in de Kop van Noord-Holland uitziet, in West-Friesland of in Laag Holland en of er gebouwd mag worden, ofwel waar wel en waar vooral ook niet mensen mogen wonen? Wat boeren moeten doen om weidevogels te behouden, of bedrijven zich daar nog wel mogen vestigen?

Mevrouw **ZAAL** (D66): U komt zelf ook uit Amsterdam. Ik hoor u heel vaak praten over de Kop van Noord-Holland, vindt u dat u als Amsterdammer de Kop van Noord-Holland niet kunt vertegenwoordigen?

De heer **HEIJNEN** (CDA): Nee, dat vind ik niet. Ik vind dat als Amsterdammer kunnen.

Mevrouw **ZAAL** (D66): Waarom trekt u dan GL wel in twijfel?

De heer **HEIJNEN** (CDA): Het gaat om filosofie, het gaat om heb je oog voor de hele provincie of heb je oog voor uitsluitend grootstedelijke politiek. Dat vertrouwen heb ik niet in deze coalitie, dat ze oog hebben voor de gehele provincie.

Mevrouw **ZAAL** (D66): Ik vind dit standpunt toch wel enigszins voorbarig, buiten dat het niet waar is, u kent ze niet eens. Dit is onze tweede vergadering, ik vind het niet aardig dat u dit soort consequenties verbindt aan het feit dat deze mensen in Amsterdam wonen.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Ik heb geen vraag gehoord. Ik had nog meer voorbeelden kunnen noemen van waar wij ons zorgen over maken, maar de gesprekken zijn gevoerd en de vier partijen hebben er veel zin in en willen met elkaar aan de slag. Welke rol wij ook spelen, wij zullen op zoek blijven naar balans en zien ernaar uit om samen te werken met PS, coalitie en oppositie. Ik ben blij dat er veel is gesproken over de sfeer tussen beide. Wij zullen samenwerken met inwoners, bedrijven en gemeenten. Voordat ik afrond, heb ik nog een opmerking over de nieuwe transparante politiek. In de brief van 3 april jl. hebben mevrouw Pels en de heer Loggen aangegeven te staan voor een transparant proces. Wij hebben daar brieven voor geschreven en dat eindigt nu hier in dit debat, maar het is onduidelijk wat er in de tussentijd is gebeurd. Ik vind dat jammer – ik heb dat vandaag eerder gehoord – en ik zou daarom willen voorstellen openbaarheid te geven over wat er in de gesprekken is gewisseld. Wat het CDA betreft, zouden de gespreksverslagen daarom openbaar gemaakt kunnen worden.

Mevrouw **VAN SOEST** (50plus/PvdO): Voorzitter. Wij willen de informateurs hartelijk danken. Wij hebben een plezierig gesprek gehad, vonden wij zelf wel en wij wensen u heel veel succes. Eerst wil ik even zeggen, we zijn dan wel een ouderenpartij, maar wij zijn geen 'one issue' partij. Wij houden ons met alles bezig wat eventueel onze interesse heeft. Wij hebben in ieder geval uit deze motie en ik heb even snel gekeken wat er allemaal door de partijen gezegd wordt, ik denk, nou, met die of met die kan ik wel wat, maar wij zijn zo klein, dus ons past echt een heel bescheiden rol. Wij wensen nogmaals de informateur heel veel succes en wij wachten de onderhandelingen af.

Tweede termijn

Mevrouw **PELS** (GL): Voorzitter. Dank voor ieders bijdragen en ik begin gelijk met de vragen van de CU. Eigenlijk was de vraag als ik hem vrij vertaal, hoe gaan jullie nou formeren? En ik snap die vraag wel als je naar bijvoorbeeld de campagne hebt gekeken. Ik zei het al in mijn bijdrage, wij

moeten op zoek naar vernieuwende oplossingen, bijvoorbeeld door maatwerk te leveren en wie weet een geruststelling voor het CDA, daarvoor vind ik het heel belangrijk dat wij oog hebben voor de wensen van de regio, dat wij die hier goed bij betrekken. Het gaat ook om lef hebben en vertrouwen dat je allebei iets belangrijks aan tafel brengt. In veel gemeenten is ons dat gelukt, bijvoorbeeld in Velsen en Alkmaar besturen wij al samen met de VVD. Als tweede over het akkoord, ik heb in mijn aanbevelingen voor de formateur meegegeven, zorg voor een akkoord op hoofdlijnen waar dat kan, zodat wij ruimte laten voor toekomstige ontwikkelingen en debat. Dan nog een uitnodiging aan mevrouw Van Soest, misschien heeft ze maar één zetel maar wij willen graag met u samenwerken.

De heer **KLEIN** (CU): Ik zou toch graag nog even van u horen hoe u aankijkt tegen de breedte van de beoogde coalitie.

Mevrouw **PELS** (GL): Dan doelt u op het aantal zetels van deze coalitie?

De heer **KLEIN** (CU): Ja, en welke partijen er niet toe behoren. Misschien moet ik het concreter vertellen. Ik zou me best hebben kunnen voorstellen dat u ook het CDA zou hebben betrokken bij deze partijen en ik ben heel erg benieuwd naar wat u ertoe heeft bewogen om dat niet te doen. De brief van de informateurs suggereert een beetje dat er wel iets heeft gespeeld, want het CDA heeft nog een extra gesprek gehad op de dag van de brief. Als u streeft naar een breed draagvlak in de Staten, u bent zelfs in staat om de verschillen met de VVD te overbruggen, dan moet het toch niet zo moeilijk zijn om een partij die zich nu wel wat rechts profileert maar die ik eigenlijk meer een middenpartij zou noemen, erbij te betrekken.

Mevrouw **PELS** (GL): Wij hebben inderdaad extra met het CDA gesproken en zoals ik al in mijn eerste bijdrage zei, voor ons was het een grote wens en inzet om niet aan te schuiven bij de huidige coalitie en dat zou dan zijn gebeurd. Dat hebben wij uitgelegd, er zijn natuurlijk ook duidelijk programmatieverschillen met het CDA en dat hebben wij nog uitgelegd op de dag van de brief aan het CDA, want dat wilden wij graag.

De heer **KLEIN** (CU): Dus u was zo weinig overtuigd van uw eigen onderhandelingskracht dat u dacht, wij moeten het CDA eruit werken voordat wij straks geloofwaardig een coalitieakkoord kunnen uitonderhandelen waar wij een eigen stempel op kunnen zetten?

Mevrouw **PELS** (GL): Wij geloven allereerst heel erg in deze coalitie, wij zien het als een mooie progressieve coalitie, dus dat staat op nummer 1. Dat vinden wij ook belangrijk gezien ons eigen programma en wat wij zelf willen gaan verwezenlijken. Wij hebben het zo vaak met elkaar gehad de afgelopen vier jaar over hoe moeizaam het was. Wat is het signaal dat GL geeft als wij zeggen, wij zullen even aanschuiven, wij gaan er enkel bij zitten.

De heer **KLEIN** (CU): En wat zou het signaal zijn geweest als u had gezegd, wij gaan met een zo breed mogelijke samenstelling van partijen een coalitie vormen, omdat wij hechten aan een breed

draagvlak, dat zou toch juist heel mooi geweest zijn? En dan was u uitgegaan van uw eigen kracht.

640

Mevrouw **PELS** (GL): Ik denk dat het brede draagvlak nog steeds kan ontstaan, dat is volgens mij de hand die wij vandaag wederom uitsteken, dat we zeggen, werk met ons samen, Staten, en dat wij duidelijk aangeven dat wij alle partijen een rol willen geven in de formatie.

645

De heer **KLEIN** (CU): Wij gaan het zien. Ik ben blij dat u dit aangeeft, maar ik zou u heel serieus deze opdracht mee willen geven, blijf zoeken naar een zo breed mogelijk draagvlak en probeer over eigen aversies heen te stappen.

Mevrouw **PELS** (GL): Ik heb verder geen bijdrage, dit was het.

650

De heer **LOGGEN** (VVD): Voorzitter. Ik dacht, ik herken een beetje oude politiek in deze Staten, dit keer vanuit de oppositie, althans de mogelijke oppositie, dus ik denk, laat ik maar weer teruggaan naar de ouderwetse pen en papier om aantekeningen te maken. Het is de bedoeling en dat heeft de VVD ook in haar brief aangegeven, wij hebben vernomen de brede wens om te
655 komen tot een ander samenwerkingsmodel tussen oppositie en coalitie. Wij hebben ook aangegeven dat wij graag willen onderzoeken hoe wij dat zouden moeten doen en daar hebben wij een positieve grondhouding voor, want anders zouden wij daar niet in meegaan. Ik vind wel dat als wij die uitgestoken hand namens de vier partijen doen, wij dan ook moeten stoppen met het op voorhand framen zonder dat er een letter op papier staat, van allerlei beelden, dat de VVD
660 in een linkse coalitie zou stappen. Laten wij eerst maar eens kijken wat er uiteindelijk in het coalitieakkoord komt voordat wij kunnen praten over een links akkoord of in het midden of misschien wel een rechts akkoord. Laten wij dat gewoon eens doen op basis van de inhoud en niet op basis van het framen van allerlei beelden. In ieder geval, wij gaan onze uiterste best doen om ervoor te zorgen dat wij hier met elkaar over de inhoud kunnen blijven spreken, ook straks
665 na het sluiten van het akkoord. Of dat op hoofdlijnen zal zijn, mijnheer Klein, dat zullen uiteindelijk de gesprekken moeten laten zien. U hebt drie vragen gesteld, een ervan is, kunnen wij gaan naar een akkoord op hoofdlijnen? Ik denk dat er een trendbreuk te zien zal zijn met hoe het in het verleden ging. Dat heeft te maken met de verkiezingsuitslag, zoals die is. Die bereidheid is er ook bij de VVD, want anders hadden wij niet aan tafel gezeten. Maar hoe die precies vorm gegeven gaat worden, zal de tijd ons leren. Ik heb daar op dit moment nog geen pasklaar antwoord op, maar ik kan u wel vertellen dat op het moment dat wij eruit zijn, u daarvan in kennis gesteld wordt. De tweede vraag was, hoe voorkomen wij dat wij allerlei grijze compromissen sluiten waarin Noord-Holland tot een stilstand komt? Dat is exact het argument dat de VVD heeft bewogen om op het advies van de informateurs in te gaan. De uitdagingen voor
675 de toekomst in Noord-Holland zijn te belangrijk en te groot om stil te gaan staan en achterover te gaan leunen en elkaar vast te houden in dogma's en geen meter vooruit te komen. Dus wij zullen moeten bewegen en dat zal zowel naar links als naar rechts zijn, maar nogmaals, ook dat zal de tijd leren hoe dat er precies uit gaat zien. Ik denk dat je niet naar een integraal verhaal zou moeten, je moet echt kijken van wat is het probleem en wat zijn de oplossingsrichtingen daarbij,
680 die wat de VVD betreft altijd moeten kunnen rekenen op breed draagvlak in onze samenleving,

maar ook nog haalbaar en betaalbaar moeten zijn voor onze inwoners en zonder dat het het
 Europees level playing field voor het bedrijfsleven gaat aantasten, maar dat hoef ik u allemaal
 niet te vertellen. Dat kunt u ook lezen in de brieven en onze opmerkingen in de bijlage. Het
 derde wat u zei, volgens mij heb ik het allemaal gehad, de marge. U vroeg net zoals de heer Zoon
 685 dat deed, om een inkijkje te geven in de gesprekken met mevrouw Pels en dan kan ik u gelijk
 vertellen dat was niet alleen mevrouw Pels en ikzelf, maar ook nog de heer Maas en mevrouw
 Kocken. U ziet wat openheid al niet teweegbrengt. Even alle gekheid op een stokje, voor alles is
 een tijd en plaats en het is goed dat wij met elkaar verkend hebben of er een basisbereidheid is
 om met elkaar met inachtneming van de problemen waar wij als Noord-Holland voor staan, het
 690 gaat niet alleen over bodemdaling en windmolens, het gaat ook over tal van andere onderwerpen.
 Hoe zorgen wij dat ons bedrijfsleven concurrerend blijft ten opzichte van het buitenland? Hoe
 zorgen wij dat onze inwoners ook als het straks weer wat minder gaat met de economie, toch een
 baan hebben? Ook die onderwerpen zullen allemaal geadresseerd moeten worden en hoe wij
 daartoe gaan komen, doen wij met vier partijen, niet met twee. Die gesprekken zijn echt over de
 695 relatie en vertrouwen gegaan en niet over de topics en handje klap waar gaan wij elkaar vinden of
 niet. De VVD heeft geen breekpunten geformuleerd. Ik was blij dat mevrouw Pels daar een hele
 nuchtere houding in heeft genomen van, goh, we moeten echt naar de inhoud en dat heeft ook
 het vertrouwen gegeven dat wij die gesprekken kunnen gaan voeren. Blij verrast door de SP dat
 ook zij wel met de VVD had willen samenwerken. Daar neem ik kennis van. Het is altijd leuk om
 700 populair te zijn, maar ik vat het ook maar even op als een uitnodiging voor een constructieve
 samenwerking in de komende vier jaar. De komende weken zullen laten zien, hoe kunnen wij
 terug melden aan u hoe de voortgang in de gesprekken plaatsvindt, hoe gaan wij vooruit en
 tegelijkertijd partijen de ruimte geven om wat ze met elkaar uitonderhandelen, ook wel in de
 vertrouwelijkheid van zo'n onderhandeling blijft, want het comfort van wat je zegt en verkent
 705 maar nog niet neerdaalt in harde tekst, dat gaat nog weleens over en weer. Ik hoef hier geen
 college onderhandelen te geven, maar het is niet zo, ik gooi een idee op tafel en mevrouw Pels
 gooit er een idee bij en dan brouwen wij wat. Wij zijn geen koks, wij zijn politici, wij proberen
 met elkaar en ik vind ook dat je de onderhandelaars de ruimte en het comfort moet geven dat dat
 in beslotenheid kan gebeuren, maar wel met voldoende terugkoppelmomenten in de
 710 openbaarheid. Volgens mij heb ik geprobeerd de vragen te adresseren, ik weet niet of het mij
 helemaal gelukt is, maar dan komen wij daar de komende tijd vast nog wel over te spreken.

De heer **ZOON** (PvdD): Voorzitter. Het worden boeiende tijden want ook al zegt de heer Loggen
 nog zo hard dat hij gaat voor vernieuwing en ik geloof hem echt daarin, bemerk ik toch af en toe
 715 dat kleine ouderwetse denken als haalbaar en betaalbaar en wij moeten het met vier
 coalitiepartijen gaan doen. Wij hebben juist gezegd, pak iedereen erbij en ik denk ook dat u dat
 bedoelde. Ik wil hier een kleine correctie maken. De heer Mooij, informateur, zei dat er maar een
 partij was die zei dat een zakenkabinet misschien een optie was. Op dat punt zouden wij willen
 aansluiten bij FvD, ook in ons gesprek hebben wij gezegd dat een zakenkabinet een mogelijk
 720 alternatief is en ik vind het jammer dat dat niet verder onderzocht is.

De heer **KLEIN** (CU): Ik wil de fractievoorzitters danken voor hun antwoord. Ik ben blij te horen
 dat u toch wel streeft naar een akkoord op hoofdlijnen. Ik snap ook best dat het moeilijk is, maar

725 ik denk echt dat het belangrijk is. Het vereist vertrouwen van u in elkaar, maar ook vertrouwen van u in de andere partijen, dat wij hier met elkaar voor het bestuur in Noord-Holland staan. Ik zou u graag willen oproepen om dat een kans te geven. Tegelijkertijd wil ik u ook oproepen om wel transparant te zijn, dat wat u afspreekt, ook op papier staat en dat wij weten wat de ruimte is in de komende periode. Ik ben heel benieuwd naar de uitkomst van uw onderhandelingen waar ik u veel succes mee wens.

730

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter. Ik heb in eerste termijn nog niet gereageerd op de motie. Ik wil dat graag even doen. Het is duidelijk dat het niet onze motie is en ook niet onze keuze, maar wij zouden toch vooral niet zuur en rechts willen overkomen, dus wij zullen de motie steunen. Wij herkennen ons in veel van wat door de partijen is aangemeld, met name rondom de transparantie van het proces en rondom de terugkoppeling aan PS. Ik wens mevrouw Bromet veel succes met haar taak als formateur.

735

De **VOORZITTER**: Ik concludeer dat het debat ten einde is gekomen. Ik ga over tot het in stemming brengen van de ingediende motie 20. Verlangt iemand hoofdelijke stemming, stemverklaring, aantekening? Zo nee, wie is tegen de motie? Niemand, de motie is met algemene stemmen aangenomen.

740

5. Afsluiting

745 De **VOORZITTER**: Er is een einde gekomen aan het Statendebat en de vergadering. Ik wil u een fijn reces en fijne Paasdagen toewensen, maar natuurlijk wil ik mevrouw Bromet, formateur, heel veel succes wensen bij de formatie. De heer Mooij wil ik bedanken voor de werkzaamheden die hij heeft verricht en ik wens de vier partijen die met elkaar gaan onderhandelen, een warme Pasen toe en een wat koeler reces. De vergadering is gesloten.

750
